

Muistio 28.4.2021

Liisa Heinonen/TEM

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Asia: Komission tiedonanto Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevasta toimintasuunnitelmasta E 59/2016 vp

Viite: Eduskuntakuuleminen 29.4.2021; VN/24984/2020

Euroopan sosiaalisten oikeuksien toimintasuunnitelmassa on paljon aloitteita työllisyyden parantamiseksi ja työelämän oikeudenmukaisuuden lisäämiseksi. Tarkempi kanta kuhunkin hankkeeseen muodostetaan, kun komissio aikanaan antaa niitä koskevat esitykset.

Määrälliset työllisyystavoitteet vuoteen 2030 mennessä

Komissio ehdottaa EU:n tason työllisyystavoitteeksi 78 % vuodelle 2030. Suomen työllisyysaste on tilastokeskuksen tilaston mukaan nyt noin 70 %. Suomen kansallinen tavoite vuodelle 2030 asetetaan kansallisella tasolla. Tämän yleisen työllisyystavoitteen ohella kannatamme tietysti komission tavoitteita myös naisten ja miesten työllisyysasteen eron puolittamisesta ja NEET-nuorten vähentämisestä. Suomessa miesten työllisyysaste on 69,8 prosenttia ja naisten 70,3 prosenttia eli ero on vähäinen ja tällä hetkellä naisten hyväksi. Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella Suomessa olevien nuorten osuus alle 30-vuotiaista on noin 10 %; kun EU-tason tavoite on 9 % vuonna 2030.

Työoikeus ja alustatalouden työ

Työoikeuden osalta komissio valmistelee muun muassa lainsäädäntöaloitetta alustatalouden työehdoista ja työsuojelusta. Ensimmäinen Euroopan tason työmarkkinajärjestöjen kuuleminen on käyty ja komissio kuulee järjestöjä uudelleen vielä kevään kuluessa. Lainsäädäntöaloite annettaisiin vuoden lopulla.

Komissio valmistelee myös kilpailuoikeuden puolella hanketta, joka sallisi eräiden itsensä työllistäjien solmivan työehtosopimuksia. Myös tämä liittyy osin alustatalouden työhön.

Myös komissio tuore aloite keinoälyn sääntelystä kattaa erityisesti alustatalouden työssä käytössä olevien algoritmien käytön rekrytoinnissa ja työsuhteen johtamisessa ja valvonnassa.

Suomen jo aiemmin muodostaman yleinen kanta on, että EU:n työlaainsäädäntöä tulee päivittää tarpeen mukaan ja toimivallan rajoissa ottaen huomioon muun muassa digitalisaatiosta aiheutuvat työelämän muutokset. Tässä yhteydessä tulee kunnioittaen kansallisia työmarkkinamalleja. EU-tason ratkaisut voivat olla myös alustatalouden yritysten osalta parhaita, koska ilmiö on kansainvälinen ja rajat-ylittävä. Myös Euroopan tasolla pohditaan kysymystä, miten voidaan varmistaa, ettei työsuhdetta luokitella virheellisesti yrittäjyydeksi. Suomi ei tue tässäkään yhteydessä kolmannen kategorian luomista työntekijöiden ja yrittäjien välille.

Tekoälyn sääntelyn tulee perustua vapauden, ihmisarvon ja yksityisyyden suojan arvoihin ja tarjota myös eettisesti kestävä toimintakehys. Digitaalisten ratkaisujen, tekoälyn ja algoritmipohjaisen päätöksenteon tuen kehittämisessä on tärkeää kiinnittää huomiota yhdenvertaisuuteen, sukupuolten tasa-arvoon ja syrjimättömyyteen, tietosuojaan sekä edellä mainittujen aloitteiden juridisiin perusteisiin.

Työaikadirektiivin toimeenpanon tarkastelun yhteydessä komissio aikoo tietävästi arvioida myös työntekijöiden oikeutta olla vapaa-aikanaan työnantajan tavoittamattomissa (right to disconnect).

Työvoiman liikkuvuus

Työvoiman liikkuvuuden osalta Suomi tukee komission tavoitetta parantaa muun muassa kausityöntekijöiden asemaa.

Kausityöntekijöiden oikeuksien suojelussa on syytä ottaa huomioon vuokratyöntekijöiden haavoittuva asema ja riskit tulla hyväksikäytetyksi. Vuokratyön salliminen kausityössä asettaa lisää haasteita valvonnalle, joka tulee huomioida valvonnan resursoinnissa.

Sosiaalinen vuoropuhelu

Sosiaalisen vuoropuhelun tehostamiseen tähtäävät ehdotukset ovat tervetulleita.

EU vastuullisena globaalina johtajana

Suomi toivottaa tervetulleeksi komission aikomuksen antaa maailmanlaajuisia ihmisarvoista työtä koskevan tiedonannon, jota pyydettiin komissiolta Suomen puheenjohtajakaudella aiheesta hyväksytyissä neuvoston päätelmissä. Ihmisarvoinen työ, sosiaalinen kehitys ja sen tukeminen ovat keskeisiä YK:n Agenda 2030 –toimintaohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi.

Komissio on luvannut antaa vielä kevään kuluessa yritys vastuuta koskevan aloitteen. Suomi toivoo komission antavan yritys vastuuta koskevan lainsäädäntöehdotuksen.

Asian valmistelu on kuitenkin perusteltua erottaa muusta yritysten kestävästä hallinnointia koskevasta valmistelusta, jotta huolellisuusveloitteen osalta voidaan edetä, mutta samalla huolehtia siitä, että muun sääntelyn tarvetta, toimivuutta ja mahdollisia vaikutuksia voidaan arvioida perusteellisemmin.